

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

สุภีร์ ทุมทอง

๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๖

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ธัมม + อнуธัมม + ปฏิบัติ
- ปฏิบัติธรรมย่อยคล้อยตามธรรมหลัก

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการนี้ ที่บุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อทำให้แจ้งโสดาปัตติผล... ย่อมเป็นไปเพื่อทำให้แจ้งอรหัตตผล
ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ
- ๑. สัมปปริสสังเสวะ ๒. สัทธัมมัสสวนะ
๓. โยนิโสมนสิการ ๔. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ
(สัม. ๑๙/๑๐๕๑ โสดาปัตติผลสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการ **ย่อมเป็นไปได้**
เพื่อความเจริญด้วยปัญญา ธรรม ๔ ประการ
อะไรบ้าง คือ
- ๑. สัมปปริสสังเสวะ ๒. สัทธัมมัสสวนะ
๓. โยนิโสมนสิการ ๔. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ
(อ.จตุกก. ๒๑/๒๔๘ ปัญญาวุฑฒิสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ภิกษุทั้งหลาย ธรรม ๔ ประการ **ย่อมนมี**
อุปการะมากแก่มนุษย์ ธรรม ๔ ประการ
อะไรบ้าง คือ
- ๑. สัพปุริสสังเสวะ ๒. สัทธัมมัสสวนะ
๓. โยนิโสมนสิการ ๔. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ
(อ.จตุกก. ๒๑/๒๔๙ พหุการสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- คำสั่งสอนส่วนปริยัติ เป็นอย่างไร
- คือ คำสั่งสอนที่เล่าเรียนของเธอ คือ สุตตะ
คยยะ เวชยาภรณ์ะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ
ชาตกะ อัมภุตธรรม เวทลละ นี้ชื่อว่าคำสั่งสอน
ส่วนปริยัติ (ขุ.ม.๒๙/๕๐)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- คำสั่งสอนส่วนปฏิบัติ เป็นอย่างไร
- คือ การปฏิบัติชอบ การปฏิบัติเหมาะสม การปฏิบัติที่ไม่เป็นข้าศึก การปฏิบัติที่เอื้อประโยชน์ การปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลักธรรม การรักษาศีลให้บริบูรณ์ ความเป็นผู้สำรวมอินทรีย์ทั้ง ๖ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร ความเป็นผู้มีความเพียรเครื่องตั้งอยู่เสมอ สติสัมปชัญญะ, สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โภชณงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ชื่อว่าคำสั่งสอนส่วนปฏิบัติ

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- สติปัฏฐาน ๔, สัมมัปปธาน ๔, อิทธิบาท ๔, อินทรีย์ ๕, พละ ๕, โพชฌงค์ ๗, อริยมรรคมีองค์ ๘ เรียกว่า **ธรรม**
- การปฏิบัติชอบ การปฏิบัติสมควร การปฏิบัติไม่เป็นข้าศึก การปฏิบัติเอื้อประโยชน์ การปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลักธรรม การรักษาศีลให้บริบูรณ์ การสำรวมอินทรีย์ ความรู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร ความเป็นผู้มีความเพียร เป็นเครื่องตั้งอยู่เสมอ สติและสัมปชัญญะ เหล่านี้เรียกว่า **อนุธรรม** (ขุ.จ. ๓๐)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ เป็นอย่างไร
คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ นั้นแน่นอนได้แก่
- ๑. สัมมาทิฎฐิ ๒. สัมมาสังกัปปะ
๓. สัมมาวาจา ๔. สัมมากัมมันตะ
๕. สัมมาอาชีวะะ ๖. สัมมาวายามะ
๗. สัมมาสติ ๘. สัมมาสมาธิ
(ที่.ม. ๑๐/๔๐๒ มหาสติปัฏฐานสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- **สัมมาทิฏฐิ** เป็นอย่างไร
- คือ (๑) ความรู้ในทุกข์
(๒) ความรู้ในทุกข์สมุทัย
(๓) ความรู้ในทุกข์นิโรธ
(๔) ความรู้ในทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา
ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า สัมมาทิฏฐิ
(ที.ม. ๑๐/๔๐๒ มหาสติปัฏฐานสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- สัมมาสังกัปปะ เป็นอย่างไร
- คือ (๑) เนกขัมมสังกัปปะ
(๒) อภัยปาทสังกัปปะ
(๓) อวิหิงสาสังกัปปะ
ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า สัมมาสังกัปปะ
(ที.ม. ๑๐/๔๐๒ มหาสติปัฏฐานสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- การคบสัตบุรุษที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้การฟังสัทธรรมบริบูรณ์
- การฟังสัทธรรมที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้ศรัทธาบริบูรณ์
- ศรัทธาที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้การมนสิการโดยแยกกายบริบูรณ์
- การมนสิการโดยแยกกายที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้สติสัมปชัญญะบริบูรณ์
- สติสัมปชัญญะที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้ความสำรวมอินทรีย์บริบูรณ์
- ความสำรวมอินทรีย์ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้สุจริต ๓ บริบูรณ์
(อ.ทสก.๒๔/๖๑ อวิชชาสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- **สุจริต ๓** ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้สติปัฏฐาน ๔ บริบูรณ์
- **สติปัฏฐาน ๔** ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้โพชฌงค์ ๗ บริบูรณ์
- **โพชฌงค์ ๗** ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้วิชาและวิมุตติบริบูรณ์
- **วิชาและวิมุตติ**นี้มีอาหารอย่างนี้ และบริบูรณ์อย่างนี้
(อ.ทสก.๒๔/๖๑ อวิชาสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- หากภิกษุเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อดับชราและมรณะ ควรเรียกได้ว่า **ภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม (ธัมมานุธัมมปฏิบัติ)**
- หากภิกษุเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อดับชาติ ... ภพ ... อุปาทาน ... ตัณหา ... เวทนา ... ผัสสะ ... สฬายตนะ ... นามรูป ... วิญญาณ ... สังขารทั้งหลาย ... อวิชชา ควรเรียกได้ว่า **ภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม (สํ.นិ. ๑๖/๑๖ ธัมมกถิกสูตร**

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- หากภิกษุเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อดับชราและมรณะ ควรเรียกได้ว่า **ภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม (ธัมมานุธัมมปฏิบัติ)**
- หากภิกษุเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อดับชาติ ... ภพ ... อุปาทาน ... ตัณหา ... เวทนา ... ผัสสะ ... สฬายตนะ ... นามรูป ... วิญญาณ ... สังขารทั้งหลาย ... อวิชชา ควรเรียกได้ว่า **ภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม (สํ.นិ. ๑๖/๑๖ ธัมมกถิกสูตร**

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มีธรรมอันเหมาะสม (อนุธรรม) คือ พึงเป็นผู้พิจารณาเห็นความไม่เที่ยงในรูป ... เวทนา ... สัญญา ... สังขาร ... วิญญาณอยู่ เมื่อเธอพิจารณาเห็นความไม่เที่ยงในรูป ... ในเวทนา ... ในสัญญา ... ในสังขาร ... ในวิญญาณอยู่ ก็จะกำหนดรู้รูป ... เวทนา ... สัญญา ... สังขาร ... วิญญาณ เมื่อเธอ กำหนดรู้รูป ... เวทนา ... สัญญา ... สังขาร ... วิญญาณ ย่อมพ้นจากรูป ย่อมพ้นจากเวทนา ย่อมพ้นจากสัญญา ย่อมพ้นจากสังขาร ย่อมพ้นจากวิญญาณ เรากล่าวว่าย่อมพ้นจากชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาส และย่อมพ้นจากทุกข์ (ส.ข. ๑๗/๔๐ ทุติยอนุธัมมสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มีธรรมอันเหมาะสม (อนุธรรม) คือ **ฟังเป็นผู้พิจารณาเห็นทุกขีในรูป ... ในเวทนา...**
(สํ.ข. ๑๗/๔๑ ตติยอนุธัมมสูตร)

ธัมมานุธัมมปฏิบัติ

- ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มีธรรมอันเหมาะสม (อนุธรรม) คือ **ฟังเป็นผู้พิจารณาเห็นอนัตตาในรูป ... ในเวทนา...**
(สํ.ข. ๑๗/๔๒ จตุตถอนุธัมมสูตร)

สวัสดีครับ